

РОЛЬ ЛІДЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ПОТЕНЦІАЛОМ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Запорізький національний університет

Анотація. У тезах досліджено роль лідерства в системі управління потенціалом сучасного підприємства в умовах динамічного та конкурентного бізнес-середовища. Обґрунтовано, що лідерство виступає інтегруючим чинником реалізації кадрового, інтелектуального, інноваційного та організаційного потенціалу підприємства, забезпечуючи узгодження стратегічних цілей із можливостями персоналу. Розкрито сутність трансформаційного, інноваційного, дистрибутивного та ситуаційного лідерства як управлінських підходів, що сприяють підвищенню адаптивності, конкурентоспроможності та результативності діяльності суб'єкта господарювання. Наголошено на необхідності гнучкого поєднання різних стилів лідерства залежно від умов функціонування підприємства та рівня розвитку його потенціалу. Визначено перспективи подальших досліджень у напрямі формування лідерства в мультикультурному та глобалізованому бізнес-середовищі.

Ключові слова: лідерство; управління потенціалом підприємства; трансформаційне лідерство; інноваційне лідерство; дистрибутивне лідерство; ситуаційне лідерство; конкурентоспроможність.

THE ROLE OF LEADERSHIP IN MANAGING THE POTENTIAL OF A MODERN ENTERPRISE

Abstract. The theses examine the role of leadership in the system of managing the potential of a modern enterprise within a dynamic and competitive business environment. It is substantiated that leadership serves as an integrating factor in the realization of human, intellectual, innovative, and organizational potential of an enterprise, ensuring the alignment of strategic goals with personnel capabilities. The essence of transformational, innovative, distributed, and situational leadership is revealed as managerial approaches that contribute to increasing adaptability, competitiveness, and overall performance of a business entity. Emphasis is placed on the necessity of a flexible combination of different leadership styles depending on the operating conditions of the enterprise and the level of its potential development. Prospects for further research are identified in the area of leadership formation within a multicultural and globalized business environment.

Keywords: leadership; enterprise potential management; transformational leadership; innovative leadership; distributed leadership; situational leadership; competitiveness.

У сучасних умовах динамічного, висококонкурентного та невизначеного ринкового середовища ефективне управління потенціалом підприємства набуває стратегічного значення та стає визначальним чинником його довгострокової конкурентоспроможності, економічної безпеки й стійкого розвитку. Глобалізаційні процеси, цифрова трансформація економіки, посилення інноваційної складової бізнесу та зростання вимог до якості управлінських рішень зумовлюють необхідність комплексного підходу до формування та реалізації потенціалу підприємства. Попри наявність значної кількості суб'єктів господарювання, лише частина з них демонструє стабільне зростання, ефективну адаптацію до змін і успішну інтеграцію у світові ринки, тоді як інші стикаються з кризовими явищами та втратою конкурентних позицій. У цьому контексті лідерство виступає ключовим інструментом мобілізації, розвитку та результативного використання організаційного потенціалу. [1]

Лідерство як соціально-управлінський феномен безпосередньо впливає на формування, накопичення та ефективне використання кадрового, інтелектуального, інноваційного й організаційного потенціалу підприємства. Саме через механізми лідерського впливу забезпечується узгодження індивідуальних і групових інтересів із довгостроковими стратегічними цілями організації. Лідер сприяє формуванню сприятливого соціально-психологічного клімату, розвитку корпоративної культури, заснованої на довірі та відповідальності, оперативному врегулюванню конфліктів і підвищенню мотивації персоналу до досягнення спільних результатів [2]. Відтак лідерство пронизує всі функції менеджменту – планування, організацію, мотивацію та контроль – і виступає інтегруючим

чинником системи управління потенціалом підприємства, забезпечуючи синергію ресурсів і можливостей.

У контексті управління потенціалом підприємства лідерські компетентності доцільно розглядати як системну сукупність знань, умінь, навичок і особистісних характеристик керівника, що забезпечують ефективну мобілізацію та розвиток людського, інтелектуального й організаційного потенціалу. Вони визначають здатність менеджера консолідувати команду, узгоджувати індивідуальні можливості працівників із стратегічними цілями підприємства та забезпечувати результативну реалізацію його ресурсів в умовах змінного середовища. На відміну від традиційних управлінських функцій, зосереджених переважно на координації та контролі, лідерські компетентності орієнтовані на формування мотиваційного середовища, розвиток ініціативності персоналу та створення передумов для повної реалізації потенціалу працівників і організації в цілому [3].

У межах сучасних концепцій управління потенціалом підприємства доцільно виокремити кілька типів лідерства, які по-різному впливають на розвиток організаційних можливостей [4]:

Трансформаційне лідерство орієнтоване на формування стратегічного бачення розвитку підприємства, визначення його місії та довгострокових орієнтирів. Лідер цього типу не лише окреслює напрями змін, а й формує ціннісну основу діяльності організації, стимулює автономію працівників, поєднуючи її з високим рівнем відповідальності за результати. Через особистий приклад, харизматичний вплив, підтримку ініціативності та розвиток довіри трансформаційний лідер сприяє зростанню інтелектуального, креативного та духовно-ціннісного потенціалу підприємства, забезпечуючи його стратегічну гнучкість.

Інноваційне лідерство спрямоване на активізацію творчого потенціалу персоналу, стимулювання генерації нових ідей та впровадження інноваційних продуктів, послуг і управлінських рішень. Його ключовою метою є створення організаційного середовища, у якому підтримуються експериментування, обмін знаннями та безперервне навчання. Такий підхід сприяє підвищенню адаптивності підприємства до зовнішніх викликів, зміцненню його конкурентних переваг і формуванню інноваційної культури як складової стратегічного потенціалу.

Дистрибутивне лідерство передбачає розподіл лідерських функцій між членами колективу та децентралізацію процесу прийняття управлінських рішень. У цьому випадку лідерство не зосереджується виключно на формальній посаді керівника, а стає характеристикою організаційної взаємодії. Такий підхід сприяє розвитку управлінського й професійного потенціалу працівників, розширенню зон їх відповідальності, підвищенню рівня залученості до досягнення стратегічних цілей і формуванню культури партнерства та співучасті.

Ситуаційне лідерство ґрунтується на гнучкій адаптації стилю управління до конкретних умов діяльності підприємства, рівня складності завдань і ступеня професійної зрілості персоналу. Ефективність цього підходу визначається здатністю керівника здійснювати комплексний аналіз ситуації, оцінювати компетентність, мотивацію та готовність працівників до самостійних дій і відповідно обирати оптимальні інструменти впливу. Така адаптивність сприяє більш повному розкриттю потенціалу окремих працівників і команди в цілому.

Водночас жоден стиль лідерства не є універсальним або однаково ефективним за будь-яких умов. Його результативність залежить від специфіки організаційного середовища, галузевих особливостей, стадії життєвого циклу підприємства та характеру стратегічних цілей. Особиста поведінка керівника, рівень його професійної компетентності, стратегічне мислення та ціннісні орієнтири формують еталон управлінської культури, що впливає на формування відповідальної та результатоорієнтованої поведінки персоналу [5]. Через механізми позитивного прикладу та визнання досягнень працівників лідер стимулює їх до саморозвитку та підвищення ефективності діяльності.

Отже, лідерство є однією з ключових рушійних сил управління потенціалом підприємства, оскільки забезпечує консолідацію матеріальних і нематеріальних ресурсів, розвиток людського капіталу, формування інноваційних можливостей і досягнення стратегічних цілей організації. У сучасних умовах особливої актуальності набуває дослідження механізмів формування ефективного лідерства в багатонаціональних і мультикультурних колективах, що функціонують у глобалізованому бізнес-середовищі, а також розроблення інструментарію оцінювання його впливу на рівень розвитку потенціалу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

айрамова О. В., Андрончик Ю. М., Йохна М. А. Роль ефективного лідера у сучасному менеджменті:

н
а

нищенко О. А. Практична інтеграція теорії організацій у формування лідерських компетентностей менеджера. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. Том 4 (№ 18). С. 131-142. URL: <https://doi.org/10.32750/2025-0411> (дата звернення: 28.12.2025).

Бмах В., Дорошенко Т., Тимошенко Ю. Стилі лідерства та їх вплив на управління підприємством.

Б

нищенко О. А., Дегтярьова К. М. Ролі команди та методи подолання конфліктів. *Modern Trends in the 8th International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. January 7-9, 2026. Toronto, Canada. С. 255-258. URL: <https://isu-conference.com/wp->*

Д

О

В

М

і

є

Д

и

р

О

С

Т

М

К

В

і

Ф

а

М

З

О

С

Т

М

К

В

і

Ф

а

М

З

О

С

Т

М

К

В

і

Ф

а

М

З

О

С

Онищенко Оксана Анатоліївна,

кандидат наук з державного управління, доцент
доцент кафедри Підприємництва, менеджменту організацій та логістики
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя

Oksana Onyshchenko

PhD in Public Administration, Associated Professor
Associate Professor at the Department of Entrepreneurship
Management of Organizations and Logistics
Zaporizhzhia national university, Zaporizhzhia
oksana.onishchenko.znu@gmail.com

Кобріна Анастасія Віталіївна

студентка факультету менеджменту
Запорізький національний університет
м. Запоріжжя

A

student of the Faculty of Management

Z

Kobrina

oksana.onishchenko.znu@gmail.com